

19.4.2021

EOAK/2526/2021

Eduskunta, Työelämä- ja tasa-
arvovaliokunta

TyV@eduskunta.fi

Viite: Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta (HE 43/2021 vp)

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on pyytänyt eduskunnan oikeusasiamieheltä lausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain (kokeilulaki) ja eräiden muiden lakien muuttamisesta (HE 43/2021 vp).

Eduskunnalle annetussa HE:ssä esitykseen sisältyviä säännöksiä ja säännösten perusteluja on jonkin verran muutettu. HE:ssä on huomioitu aikaisemmin esitysluonnoksesta esittämiäni näkemyksiä (EOAK/281/2021).

Esitän lausuntonani kunnioittaen seuraavan.

Työttömyysturvatehtävien siirto

Työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain (1269/2020, kuntakokeilulaki) 12 §:ssä on säännös siitä, mistä asioista kokeilualueen kunta antaa työvoimapoliittisen lausunnon. HE:ssä ehdotetaan, että kokeilualueiden kunnille annetaan lisää työttömyysturvajärjestelmän toimeenpanoon liittyviä tehtäviä. Ehdotetut lausunnottehtävät koskevat sellaisia työvoimapoliittisia lausuntoja, joihin ei liity harkintaa tai joihin liittyy vain vähäistä harkintaa, ja joita annetaan nykyisin pääosin työ- ja elinkeinotoimiston muun asiakaspalvelun yhteydessä.

Oikeusasiamiehen laillisuusvalvonnassa työttömyysetuusasian käsittely ja käsittelyajat nousevat vuosittain esille. Työvoimapoliittisten lausuntojen käsittelyaikojen osalta olen pitänyt tärkeänä, että työvoimapalveluja ja työttömyysturvaa koskevia muutoksia valmisteltaessa ja toimeenpantaessa kiinnitetään huomiota siihen, millaisia vaikutuksia muutoksilla on TE-toimistojen henkilöstöresurssien käyttöön ja sitä kautta muun muassa työttömyysetuusioiden käsittelyyn

(EOAK/6648/2018). Myös kuntakokeilun toimeenpanossa on tärkeää varmistaa, että työttömyysetuuden saamisedellytyksiä koskeva tieto siirtyy kunnista TE-toimistoille siten, etteivät työttömyysetuusasioiden käsittelyajat pitene. Ehdotetut tiedonsaantia sekä URA-järjestelmän ja TYPPI-rekisterin käyttöoikeuksia koskevat muutokset ovat perusteltuja ja tärkeitä.

Yhdyn HE:ssä esitettyyn arvioon siitä, että lausuntotehtävän siirtäminen kokeilualueiden kunnille selkeyttäisi toimeenpanoa. Menettely olisi suoraviivaisempaa, kun kunta antaisi selvittämästään työttömyysturva-asiasta työvoimapolitiittisen lausunnon sen sijaan, että ilmoittaisi tiedot työ- ja elinkeinotoimistolle lausunnon antamista varten. Ehdotetulla muutoksella voitaneen edistää työttömyysetuusasioiden viivytyksetöntä käsittelyä ja vaikuttaa siihen, etteivät työttömyysetuusasioiden käsittelyajat yksinkertaisissa asioissa pitene nykyisestä kuntakokeilussa olevien asiakkaiden osalta.

Asioiden viivytyksettömän käsittelyn ja asiakkaiden yhdenvertaisen kohtelun näkökulmasta on tärkeää, että muutoksen yhteydessä varmistetaan, että kokeilukunnilla on riittävä osaaminen ja riittävät henkilöstöresurssit HE:ssä siirrettäväksi ehdotettujen työttömyysturvatehtävien hoitamiseen. Esityksen perusteluissa (s. 35) onkin korostettu työmäärien ja resurssitarpeiden seuranta kuntien rahoitusperiaatteen kannalta.

Oikeusvaltioperiaatteen vahvistaminen on keskeinen osa oikeusasiamiehen laillisuusvalvontaa ja oikeusasiamiehen toiminnassa on tärkeää, että kullakin hallinnonalalla on tehokas sisäinen laillisuusvalvonta. Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen oikeudellisen tuen ja neuvonnan sekä Sisä-Suomen aluehallintoviraston laillisuusvalvonnan merkitys yhdenmukaisten ratkaisukäytäntöjen muodostumisessa tulee korostumaan (HE s. 18). Tässä yhteydessä korostan sen tärkeyttä, että myös hallinnon sisäinen valvonta on riittävästi resursoitua.

Asiakkuuden siirtäminen kokeilun aikana

Ehdotetun kuntakokeilulain 5 §:n 4 momentin 2 kohtaa on muutettu työ- ja elinkeinoministeriön lausuntokierroksen jälkeen. Nähdäkseni hallituksen esitys on asiakkuuden siirtämisen edellytysten osalta nyt aikaisempaa täsmällisemmin muotoiltu. Asia on merkityksellinen myös kokeilulainsäädännöltä edellyttävän täsmällisyyden kannalta (PeVL 25/2020 vp, s. 3). Tältä ja muiltakin osin hallituksen esitys on nähdäkseni käsiteltävissä tavallisessa lainsäätämisyksityksessä.

Lausunnolla olleen HE-luonnoksen mukaan työ- ja elinkeinotoimiston asiakkuuden siirtämistä koskeva ratkaisu olisi kokeilun täytäntöönpanoon liittyvä tosiasiallinen hallintotoimi eikä siitä siksi olisi valitusoikeutta. Totesin ministeriölle antamassani lausunnossa, että ehdotetut asiakkuuden siirtämistä koskevat säännökset erosivat kuntakokeilu-

lain 5 §:n 1–3 momenteissa säädetystä siinä, että 5 §:n 4 momentissa ehdotettavaksi säädettyssä tilanteessa asiakkuuden siirtäminen tapahtuisi asiakkaan pyynnöstä.

Hallintolain lähtökohtana on se, että päätöksiä ovat kaikki sellaiset hallintoasiassa annetut ratkaisut, joilla on asian käsittelyn päättävä vaikutus. Ratkaisu, jolla työ- ja elinkeinotoimisto päättää, ettei asiakkaan pyyntöön asiakkuuden siirtämisestä suostuta, päättää sanotun asian käsittelyn.

Sittemmin hallituksen esitystä onkin muutettu siten, että ehdotetun kokeilulain 5 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että kokeilun aikainen asiakkuuden siirtäminen asiakkaan pyynnön johdosta olisi muutoksenhakukelpoinen hallintopäätös (HE s. 24). Pidän esitystä tältä osin perusteltuna.

Muutoksenhaku kulukorvausta koskevasta päätöksestä

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin ehdotettu muutoksenhakukielto koskisi harkinnanvaraista kulukorvausta koskevaa päätöstä siltä osin kuin korvaus olisi eväty viranomaisen tarkoituksenmukaisuusharkinnan perusteella. Muutoksenhaku tapahtuisi sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakuntaan ja vakuutusosikeuteen. HE:n mukaan ehdotettu säännös olisi yhdenmukainen julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 14 luvun 1 §:n 3 momentin 2 ja 3 kohdassa säädettyjen muutoksenhakukieltojen kanssa, jotka on säädetty perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella (PeVL 32/2012 vp).

HE:ssä perustellaan nähdäkseni asianmukaisesti se, miksi harkinnanvaraista muutoksenhakua koskevaa säännöstä tulee selventää ja miksi osittainen muutoksenhakukielto on tarkoituksenmukainen. Pidän ehdotettua muutosta tarkoituksenmukaisena ja valituksen käsittelyn osalta hyvänä sitä, että käsittely tapahtuisi sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnassa ja vakuutusosikeudessa, joissa käsittely on maksutonta.

Apulaisoikeusasiamies

Pasi Pölönen

Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri

Päivi Pihlajisto

Asiakirja on hyväksytty sähköisesti asiahallintajärjestelmässä.